

Horváth Ákos*: Megőrizte stabilitását a biztosítási és pénztári szektor az idei évben, de a bizonytalanságok nem múltak el

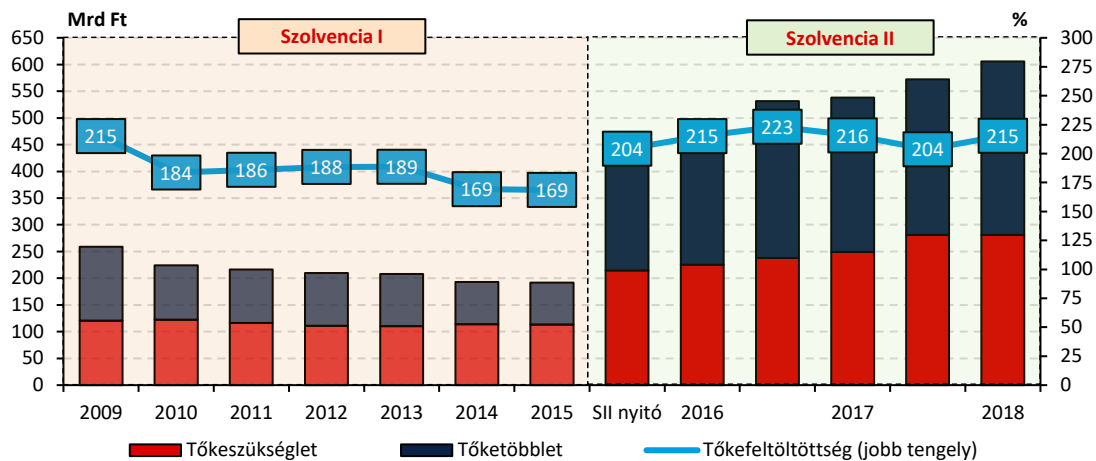
A hazai biztosítási szektor - az elmúlt évek eredményes működésének, megfelelő mértékű kockázatvállalási hajlandóságának, s az MNB elvárásaival összhangban megképzett tőkepuffernek köszönhetően - nem csupán helytállt az idei évben, hanem még növekedésre is képes volt. A pénztári szektorban az alacsony kifizetési igények hatására ugyancsak növekedett a tagi befizetések értéke. A bizonytalanságból eredő kockázatokat csökkentése és a stabil tőkehelyzet megőrzése céljából az MNB széles eszköztárának bevetésére került sor, melynek fő elemei között olyanok találhatók, mint az elektronikus kapcsolattartás szabályozása vagy éppen az osztalékfizetés korlátozása.

Komoly fegyvertényként hathat, hogy miközben számos szektor pénzügyi gondokkal küzd, a hazai biztosítási piac a bevételek és az eredmények szintjén is bővíteni tudott 2020-ban. Az életági díjbevételek 2,4 százalékkal, a nem élet oldaliak pedig 5,4 százalékkal növekedtek az év első kilenc hónapjában.

Akadnak azonban kivételek is: az utazási szokások megváltozása által leginkább érintett turizmus ágazathoz köthető utasbiztosítások szaporulata és bevételi mutatói is drasztikus visszaesést szenvedtek el (90, illetve 78 százalék), főként a második negyedévben a tavalyi értékekhez képest (a normál állapottól való eltérés kismértékben a III. negyedévben is megfigyelhető). Szektorszintű kockázatot azonban ez nem eredményez az ágazatnak a biztosítási portfóliókon belüli alacsony, egyszámjegyű kitétsége miatt. A személyes értékesítés visszaszorulása hatással volt az életbiztosítások értékesítésére, az új szerződések szaporulatát kétszámjegyű csökkenés jellemezte az évközepe negyedévekben (Q2: -29% és Q3: -17%). Ennek ellenére a szektor díjbevétel tekintetében szolid növekedésre volt képes (2,4%).

A szektor sokkellenálló-képességét nagymértékben növelte a 2016-ban bevezetett Szolvencia II (SII) keretrendszerre való átállás. Ez a mennyiségi elemek meglétén felül a minőségi szemlélet beépítését is elvárta a kockázatalapú tőkekövetelmény-számítás során. A Magyar Nemzeti Bank (MNB) a módszertani átállással párhuzamosan ajánlás formájában előírta a biztosítói szektornak a szabályozói minimum tőkefeltöltöttség elérését. Ezt 150 százalékban határozta meg, tehát az SII elváráshoz képest 50 százalékos extra pufferrel. Az alábbi ábrán jól látható, hogy a hazai biztosítók mindezek révén felkészülten várták egy következő válsághelyzet beköszöntét.

1. ábra: A biztosítási szektor tőkefeltöltöttségének alakulása a Szolvencia-keretrendszer változásának fényében

Forrás: MNB

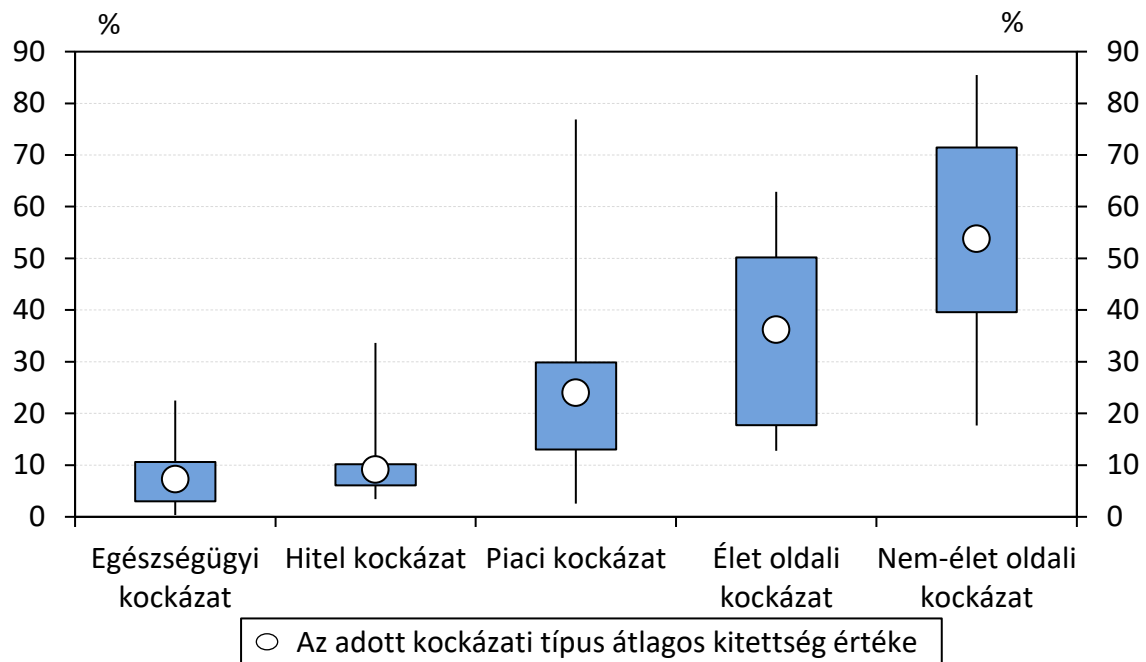
Múltbeli tapasztalatok alapján egy gazdasági sokk reálgazdasági és pénzügyi hatásának begyűrűzése a biztosítási piac folyamataiba több esetben is időben elnyújtva jelentkezhet. Itt is, mint más szektorokban kiemelt jelentőséggel bír, hogy a kilábalási folyamat milyen alakú görbét (U, V, W, K) követ majd.

A főbb kockázati kategóriák közül a piaci kockázatok ez alól kivételt képeznek, ugyanis a tőkepiaci turbulencia okozta heves árfolyammozgások a befektetési eredmények és a tőkeszükséglet esetében azonnal éreztették hatásukat. A kivételek közé sorolható továbbá az üzleti és stratégiai kockázatok azon része, amely a szabad mozgást korlátozó intézkedések (pl.: személyes ügyintézés korlátozása) következtében kihatással voltak az értékesítésekre.

Utóbbi esetében fontos kiemelni, hogy ez egyben komoly lehetőség is a társaságok számára. A digitális ügyfélkiszolgálásra való tömeges átállást és ügyféloldali elfogadását ugyanis nagymértékben támogathatja a kialakult helyzet, ezzel több évnyi időszakkal lerövidítve a szektor „tanulási görbéjét”. Tipikusan ilyen eszköz lehet a termékfejlesztők kezében a használat alapú (on-demand) biztosítási termékek piacra dobása. Ezek esetében az ügyfél csupán arra az időszakra fizet biztosítási díjat, amikor ténylegesen használja biztosított eszközét, s az esetleges káresemény bekövetkezhet. Ilyen lehet pl. egy a mobiltelefonos applikációba épített GPS alapú nyomkövetést megvalósító Casco vagy KGFB termék.

Az előbb említett folyamatok előretörésével párhuzamosan a működési (pl.: családetektálás, ügyfeladatok biztonsága) és IT kockázatok kezelése továbbra is kiemelt szerepet tölt be a pénzügyi felügyelet eszköztárában. Ezek kapcsán egyre hangsúlyosabbá kell válnia a fogyasztóvédelmi szempontoknak is.

2. ábra: SCR mutató kockázati kitétség típusainak intézményszintű eloszlása 2019-ben

Forrás: MNB

Az MNB kiemelt feladata, hogy folyamatosan nyomon kövesse a gazdasági és pénzügyi rendszerben zajló folyamatokat, s felmérje - és időben azonosítsa - a piacon megjelenő kockázatokat. Az idei, rendkívüli év egyik első intézkedéseként már idén márciusban a felügyelet vezetői körlevelet küldött a biztosítóknak és pénztáraknak, amelyben jelezte elvárásait az ügyfelek, illetve tagok vagyonának megóvása, valamint az üzletmenet folytonosságának biztosítása területén.

A fizikai kontaktusok csökkentése érdekében az elektronikus és telefonos csatornák kerültek előnyben részesítésre az ügyfelekkel való kommunikációban. Utóbbi kapcsán pedig az MNB a kockázatosabb befektetési instrumentumok szoros monitorozásának, illetve a felelős befektetési döntéshozatal (elhamarkodott pénzkivétel helyett hosszú távú megtakarítási szemlélet) ügyfelek irányába történő kommunikációjának fontosságára hívta fel a figyelmet. A hozamok visszarendeződése azóta igazolta e stratégia létjogosultságát.

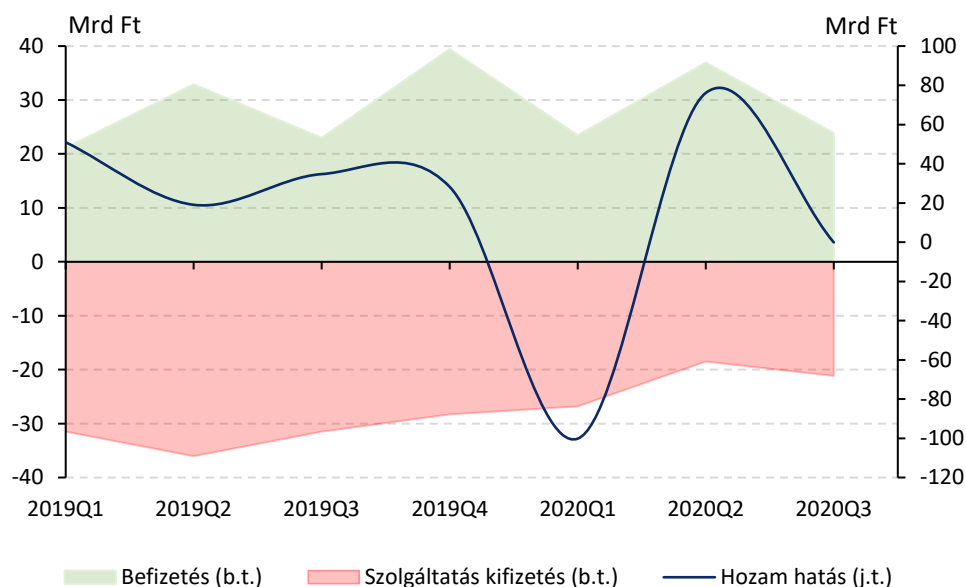
A munkaerőpiaci és a háztartási jövedelemhelyzet romlásával járó kockázatok porlasztása céljából – a hitelintézeti elvárásokkal összhangban - az MNB javasolta a biztosítók számára, hogy kínáljanak olyan termékeket (pl. baj esetén a lakáshitel törlesztését átvállaló hitelfedezeti életbiztosításokat), amelyek valós és azonnali segítséget nyújthatnak az átmeneti nehézséggel szembesülő hiteladósok számára.

A stabil tőkehelyzet megőrzése érdekében - szem előtt tartva a felelős tulajdonlás és vállalatirányítás szempontjait, továbbá az Európai Biztosítás- és Foglalkoztatóinyugdíj-hatóság (EIOPA) 2020. április 2-án, az osztalékfizetésről és a javadalmazási politika alkalmazásáról szóló közleményét - az MNB áprilisban, majd ősszel is arra kérte a biztosítókat, hogy függesszék fel osztalék- és részvényvisszavásárlási kifizetéseiket az idei évre. Az elvárást a biztosítók ki nem fizetett osztalékaik vonatkozásában maradéktalanul teljesítették.

A piaci helyzet folyamatos és szoros monitorozásának érdekében az MNB szintén tavasszal heti gyakoriságú rendkívüli adatszolgáltatást rendelt el a biztosítóknak, pénztáraknak. Ennek keretében a megtakarítási célú életbiztosítások és az önkéntes nyugdíjpénztárak pénzkiáramlásának alakulását követi nyomon.

A legfrissebb rendelkezésre álló statisztikák alapján elmondható, hogy - az idei I. negyedévben látott tőkepiaci turbulenciák utáni visszarendeződéssel „kéz a kézben” - a III. negyedévre a tartalékok is visszatértek a 2019 év végi szintek közelébe (a unit-linked tartalékoké +2,3 százalékkal nőtt, a nyugdíjtartalékoké csak -0,4 százalékkal csökkent ahhoz képest). A vírus terjedése miatt kialakult helyzetben az ügyfelek, pénztártagok - tanúbizonytságot téve pénzügyi tudatosságukról - nem indultak meg a kasszákhöz tömeges kifizetési igényeikkel. Sőt ehelyett tovább növelték a tagi befizetések értékét: az önkéntes nyugdíjpénztáraknak így az év első kilenc hónapjában 3,5 százalékkal több bevétele keletkezett, mint 2019 azonos időszakában.

3. ábra: A fedezeti tartalék szintjeit befolyásoló komponensek alakulása az önkéntes nyugdíjpénztárak esetében

Forrás: MNB

Az MNB második félévi felügyeleti munkája során küldte ki a KGFB üzletágot művelő biztosítóknak szóló szeptemberi vezetői körlevelét, amely a díjkalkuláció megalapozottságára és a károkozói díjszorzó előnytelen voltára hívta fel a figyelmet. Továbbá október elején az osztalékkifizetés korlátozásának meghosszabbításáról szóló körlevelet kapták kézhez a biztosítók, annak érdekében, hogy a hosszú távon felmerülő kockázatok esetére is garantálva legyen a szektor megfelelő tőkefeltöltöttségi szintjének fenntarthatósága. Az MNB ezen lépés megtételében mind a bankok, mind a biztosítók esetén követi az Európai Rendszerkockázati Testület (ESRB) 2020. május 27-én e tárgyban kiadott iránymutatásait, amely ajánlását követően is folyamatosan figyelemmel kíséri a piaci helyzet alakulását.

Az idei évben összességében sikerült megőrizni a szektorok stabilitását, de maradtak még bizonytalanságok a jövőre nézve, amely miatt a kockázatok és fenyegetettségek szoros monitorozása szükséges mind az intézmények, mind az MNB részéről.

** A szerző az MNB biztosítási, pénztári és közvetítői igazgatóságának elemző munkatársa*

„Szerkesztett formában megjelent a Portfólió oldalán 2020. december 21-én.”